DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

17. januar 2008 *

I sag C-19/07,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af cour de cassation (Frankrig) ved afgørelse af 19. december 2006, indgået til Domstolen den 23. januar 2007, i sagen:

Arvingerne efter Paul Chevassus-Marche

mod

Groupe Danone,

Société Kro beer brands SA (BKSA),

Société Évian eaux minérales d'Évian SA (SAEME),

har

* Processprog: fransk.

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann (refererende dommer), og dommerne A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič og E. Levits,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— arvingerne efter Paul Chevassus-Marche ved advokatfirmaet SCP Waquet, Farge og Hazan

— Groupe Danone-selskaberne, Kro beer brands SA (BKSA) og Évian eaux minérales d'Évian SA (SAEME) ved advokatfirmaet SCP Célice, Blancpain og Soltner

— den franske regering ved G. de Bergues og A.-L. During, som befuldmægtigede

— den tyske regering ved M. Lumma og A. Dittrich, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved H. Støvlbæk og A. Bordes, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Den præjudicielle anmodning vedrører fortolkningen af artikel 7, stk. 2, i Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter (EFT L 382, s. 17, herefter »direktivet«).

2 Dette spørgsmål er opstået under en tvist mellem arvingerne efter Paul Chevassus-Marche og Groupe Danones selskaber, Kro beer brands SA og Évian eaux minérales d'Évian SA, om betaling af provision, som sidstnævnte anføres at skylde Paul Chevassus-Marche.

Retsforskrifter

3 Direktivets artikel 1, stk. 2, definerer en handelsagent som »en selvstændig mellemmand, som er vedvarende antaget til at formidle salg eller køb af varer for en anden person, i det følgende benævnt »agenturgiveren«, eller til at formidle og afslutte sådanne forretninger i agenturgiverens navn og for dennes regning«.

4 Følgende er fastsat i direktivets artikel 4, stk. 1:

»Agenturgiveren skal over for handelsagenten handle loyalt og redeligt.«

5 I direktivets artikel 7 er bestemt følgende:

»1. Handelsagenten har ret til provision af en agenturforretning, der afsluttes i agenturkontraktperioden:

a) såfremt den er afsluttet ved hans medvirken, eller

b) såfremt den er afsluttet med en tredjemand, som han tidligere har skaffet som kunde for så vidt angår lignende forretninger.

2. For forretninger, der afsluttes i agenturkontraktperioden, har handelsagenten ligeledes ret til provision,

— såfremt han har fået overdraget et bestemt geografisk område eller en bestemt kundekreds, eller

— såfremt han har eneret med hensyn til et bestemt område eller en bestemt kundekreds,

og forretningen er afsluttet med en kunde, der hører til dette område eller denne kundekreds.

Medlemsstaterne indfører et af de ovennævnte to led omhandlede alternativer i deres lovgivning.«

6 Følgende er fastsat i direktivets artikel 10, stk. 1 og 2, for så vidt angår provisionsrettens opståen:

»1. Retten til provision erhverves, så snart og i det omfang en af følgende begivenheder indtræffer:

a) agenturgiveren har gennemført forretningen, eller

b) agenturgiveren skulle i henhold til aftalen med tredjemand have gennemført forretningen, eller

c) tredjemand har gennemført forretningen.

2. Retten til provision erhverves senest, når tredjemand har gennemført sin del af forretningen eller skulle have gjort dette, såfremt agenturgiveren havde gennemført sin del deraf.«

7 Følgende er i direktivets artikel 11, stk. 1, fastsat for så vidt angår provisionsrettens bortfald:

»1. Retten til provision kan kun bortfalde, hvis og i det omfang

— det godtgøres, at kontrakten mellem tredjemand og agenturgiver ikke gennemføres, og

— den manglende gennemførelse ikke skyldes omstændigheder, som kan tilregnes agenturgiveren.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

8 I 1987 indgik selskabet BSN, der senere er blevet Groupe Danone, en aftale med Paul Chevassus-Marche, hvorved sidstnævnte fik eneret til at repræsentere førstnævntes datterselskaber Brasseries Kronenbourg, der nu er blevet Kro beer brands SA, og Évian eaux minérales d'Évian SA i forhold til importører, grossister og forhandlere for så vidt angår deres produkter inden for et afgrænset geografisk område, der omfatter øerne Réunion og Mayotte (fransk oversøisk samfund, henholdsvis departement).

9 Efter ophævelse af denne kontrakt har Paul Chevassus-Marche fremsat krav over for Groupe Danone og dets datterselskaber om betaling af forskellige beløb, herunder provision vedrørende køb foretaget af to selskaber, som var etableret på Paul Chevassus-Marches område. Disse krav blev afvist med den begrundelse, at de omhandlede køb blev foretaget hos indkøbscentraler eller mellemhandlere i det franske hovedland, uden for Groupe Danone og dets datterselskabers kontrol og uden Paul Chevassus-Marches medvirken.

10 Da Paul Chevassus-Marche ikke fik medhold i de af ham for tribunal de commerce de Paris og cour d'appel de Paris nedlagte påstande, for så vidt som han herved krævede betaling af denne provision, indgav han appel til cour de cassation, i hvilken sag hans arvinger er indtrådt efter hans død.

11 Det er cour de cassations opfattelse, at den afgørelse, som den skal træffe i hovedsagen, kræver en fortolkning af direktivets artikel 7, stk. 2. Følgelig har cour de cassation besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal [direktivets] artikel 7, stk. 2, […] fortolkes således, at en handelsagent, der har fået overdraget et bestemt geografisk område, har ret til provision, når en forretning er blevet afsluttet mellem tredjemand og en kunde, der hører under dette område, uden at agenturgiveren direkte eller indirekte har medvirket til denne forretning?«

Om det præjudicielle spørgsmål

12 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om direktivets artikel 7, stk. 2, første led, skal fortolkes således, at en agent, der har fået overdraget et bestemt geografisk område, har ret til provision af forretninger, der afsluttes af kunder, der hører til dette område, med en tredjemand uden agenturgiverens direkte eller indirekte medvirken.

13 I dom af 12. december 1996, Kontogeorgas (sag C-104/95, Sml. I, s. 6643), blev Domstolen anmodet om at fortolke direktivets artikel 7 i en sammenhæng, hvor agenturgiveren selv solgte sine produkter til kunder, der hørte til geografiske områder, der var blevet overdraget en agent. Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt agenten kunne kræve provision for forretninger, der afsluttedes uden dennes medvirken, fastslog Domstolen i nævnte doms præmis 16, at direktivets artikel 7 indeholder to alternativer vedrørende ret til provision. Bestemmelsens stk. 1 omfatter en aktuel eller tidligere medvirken af agenten, mens stk. 2 bestemmer, at handelsagenten har ret til provision af alle de forretninger, som finder sted inden for et bestemt område eller med en bestemt kreds af personer, uden at der henvises til nogen som helst medvirken fra agentens side.

14 I den i Kontogeorgas-dommen foreliggende situation har Domstolen således fastslået, at direktivets artikel 7, stk. 2, første led, skal fortolkes således, at handelsagenten, når han har fået overdraget et geografisk område, har ret til provision af de forretninger, som afsluttes med kunder, der hører til dette område, selv om forretningerne er afsluttet uden hans medvirken (Kontogeorgas-dommen, præmis 19).

15 Denne præjudicielle forelæggelse drejer sig om spørgsmålet om, hvorvidt denne fortolkning også gælder i en situation som den i hovedsagen foreliggende, hvor salg af varer til kunder i det geografiske område, der er overdraget til den berørte handelsagent, bliver afsluttet ikke alene uden denne agents medvirken, men ligeledes uden agenturgiverens direkte eller indirekte medvirken.

16 Det skal i den henseende anerkendes, således som arvingerne til Paul Chevassus-Marche gør gældende, at direktivets artikel 7, stk. 2, begrænser sig til at omfatte alle »forretninger, der afsluttes i agenturkontraktperioden«, uden andre præciseringer, end at disse afsluttes med en kunde, der hører til et geografisk område eller en kundekreds, der er blevet handelsagenten overdraget. Agenturgiverens medvirken er lige så lidt udtrykkeligt krævet som agentens.

17 Imidlertid skal direktivets artikel 7, stk. 2, sammenholdes med direktivets artikel 10, der præciserer de betingelser, som handelsagentens ret til provision er underlagt.

18 I direktivets artikel 10 er fastlagt de begivenheder, der medfører, at denne ret opstår. I den henseende indeholder bestemmelsens stk. 1 en sondring mellem tre forskellige

omstændigheder, der hver især kan udgøre grundlaget for, at retten til provision opstår. Denne ret erhverves således, når agenturgiveren har gennemført forretningen, eller i henhold til aftalen med tredjemand skulle have gennemført den, eller for så vidt som denne tredjemand har gennemført forretningen. I direktivets artikel 10, stk. 2, præciseres det, at retten til provision senest erhverves, når nævnte tredjemand har gennemført sin del af forretningen, eller skulle have gjort dette, såfremt agenturgiveren har gennemført sin del deraf.

19 Det fremgår af disse to stykker i direktivets artikel 10, når de læses i sammenhæng, at handelsagentens ret til provision opstår, når agenturgiveren har eller skulle have gennemført sin forpligtelse, eller når tredjemanden i forhold til agenturkontrakten, dvs. kunden, har eller skulle have gennemført sin. I alle disse tilfælde er agenturgiverens deltagelse i de forretninger, som handelsagenten kan kræve provision af, en nødvendighed.

20 Denne læsning af direktivets artikel 10 støttes af affattelsen af artikel 11, stk. 1, hvorefter retten til provision kun kan bortfalde, hvis og i det omfang det godtgøres, at kontrakten mellem tredjemand og agenturgiver ikke gennemføres, og den manglende gennemførelse ikke skyldes omstændigheder, som kan tilregnes agenturgiveren. Denne enkeltstående begrundelse for bortfald, der forudsætter en kombination af to omstændigheder, hvorved der udtrykkeligt henvises til agenturgiveren, fremhæver betydningen af sidstnævntes rolle i forhold til provisionsretten.

21 Det følger således af direktivets artikel 7, stk. 2, sammenholdt med artikel 10, stk. 1 og 2, samt artikel 11, stk. 1, at handelsagenten kun kan kræve provision af en forretning, for så vidt som agenturgiveren direkte eller indirekte har medvirket ved afslutningen heraf.

22 Det påhviler den nationale ret at afgøre, idet det den skal tage hensyn til, at det er et af direktivets formål at sikre beskyttelsen af handelsagenten (dom af 30.4.1998, sag C-215/97, Bellone, Sml. I, s. 2191, præmis 13, af 9.11.2000, sag C-381/98, Ingmar, Sml. I, s. 9305, præmis 40, og af 23.3.2006, sag C-465/04, Honyvem Informazioni Commerciali, Sml. I, s. 2879, præmis 19), og den forpligtelse til at handle loyalt og redeligt, der i medfør af direktivets artikel 4 påhviler agenturgiveren, hvorvidt de tilgængelige oplysninger gør det muligt eller ej at fastslå, om der foreligger en sådan medvirken, og om den har retlig, f.eks. ved en fuldmægtigs mellemkomst, eller faktisk karakter.

23 Herefter skal spørgsmålet besvares med, at direktivets artikel 7, stk. 2, første led, skal fortolkes således, at en handelsagent, der har fået overdraget et bestemt geografisk område, ikke har ret til provision af forretninger, der afsluttes af kunder, der hører til dette område, med en tredjemand uden agenturgiverens direkte eller indirekte medvirken.

Sagens omkostninger

24 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Artikel 7, stk. 2, første led, i Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter skal fortolkes således, at en handelsagent, der har fået overdraget et bestemt geografisk område, ikke har ret til provision af forretninger, der afsluttes af kunder, der hører til dette område, med en tredjemand uden agenturgiverens direkte eller indirekte medvirken.

Underskrifter